

But the novel would not have received its popularity only because of politically linguistic dexterity of the author. G. Orwell is also an outstanding artist of the word and with an incredible skill described the atmosphere of an ordinary person horror during the totalitarian regime, the fear of losing the last freedom – the freedom of a thought. Moreover, on this background he described the history of love, tenderness and passion which makes us sympathize with the heroes and wish them a happy ending. The author has tried to display some points of the interpretation problems, the formation of specific social world, the modification of such phenomena as love, life, friendship.

Key words: interpretation, modification, totalitarizm, social world, social phenomena.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.

УДК 811.111

С. Б. Моркотун

СИНТАКСИЧНІ СУГЕСТЕМИ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Останнім часом для лінгвістики значний інтерес представляє така широка та багаторівнева сфера людської комунікації як засоби масової інформації. Він викликаний тим, що на сучасному етапі саме ЗМІ визначають напрямок розвитку мови, обумовлюють у ній зміни різного характеру. Крім того, актуальною виявляється проблема прихованого впливу ЗМІ на людину та суспільство. Її дослідження дасть змогу визначити ступінь ефективності вказаного впливу та можливість його контролю.

Лінгвістика довгий час говорила про дві основні функції мови: комунікативну – бути найважливішим засобом людського спілкування та когнітивну – бути безпосередньою діяльністю думки. Сугестивна функція залишалась на периферії комунікативної. Це є не досить коректно через те, що будь-яка комунікація здійснюється не стільки заради передачі інформації, скільки для того, щоб змусити реципієнта виконати волю адресанта під впливом інформації, втіленої у слові.

Медіатексти у даному аспекті є особливо цікавими, оскільки представляють свого роду активне середовище життя людини, тим паче на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій. Питанням дослідження мови текстів масової інформації, їх структурними і жанровими особливостями, стильової приналежності присвячені роботи А. Белла, І. Р. Гальперіна, Т. Г. Добросклонської, В. І. Конькова,

Д. Річардсона, С. І. Сметаніна та інших. Лінгвістична сугестія, що полягає у зміні моделі світу читача через внесення у неї нових знань, зміну існуючих за допомогою мови, досліджувалась І. А. Авдеєнком, С. В. Болтаєвою, О. В. Климентовою, О. Г. Толкуною, І. Ю. Черепановою, О. Т. Юдановою та іншими.

Актуальність питання сугестивного впливу обумовлена необхідністю всебічного дослідження мовних особливостей масової комунікації, в тому числі системного і багатоаспектного аналізу медіатекстів через появу і розвиток наукового напрямку – медіалінгвістики. У статті досліджується один із напрямків вивчення текстів масової інформації, який стосується особливостей вживання синтаксичних сугестем в англійськомовних медіатекстах, оскільки сугестія як засіб вирішення прагматичних задач комунікації дозволяє подолати контроль якості інформації реципієнтом. Вивчення прагматично маркованих текстів є актуальним для усіх сфер життєдіяльності суспільства з метою пошуку спеціальних засобів покращення фахової комунікації, підготовки досвідчених промовців із відповідною спеціалізацією. Саме тому є важливим знання засобів мови з допомогою яких можна впливати, змінювати, керувати, маніпулювати, а з іншого боку – захищатись від небажаного тиску, від непередбаченого розвитку подій тощо.

Мета нашої публікації полягає у представленні короткого аналізу синтаксичних сугестем у медіатекстах англійськомовних ЗМІ з точки зору їх функціональності.

Медіатекст відрізняється від тексту в традиційному розумінні тим, що у ньому поєднуються вербальні та медійні одиниці. Медіатекст передбачає врахування таких факторів, як канал через який передається текст (телебачення, радіо, преса, Інтернет), екстралінгвістичні та прагматичні аспекти. З цих позицій досліджується і мова ЗМІ. Газетні тексти на даному етапі розвитку комунікаційних технологій, зокрема мережі Інтернет, відносяться до медіатекстів, оскільки більшість видань мають Інтернет-версію, де до традиційних засобів впливу друкованих ЗМІ додаються різні медійні фактори.

Найбільш дослідженим рівнем мови, через який текст реалізує функцію впливу, є лексичний рівень. Синтаксичні можливості досліджені менш детально. Синтаксичний рівень тексту – найбільш зручна сфера для реалізації авторського наміру, оскільки він наближує автора й отримувача тексту один до одного, встановлює між ними зв'язок за рахунок імпліцитної інформації. Синтаксичне оформлення може як ускладнити інтерпретацію тексту отримувачем, так і полегшити її.

І. А. Авдеєнко зазначає, що основу мовної сугестії становлять тактики „упускання” „узагальнення”, „викривлення” та „повтору” [1].

Упускання – елементи тексту, що характеризуються інформативною недостатністю за видимої, виправданої мовою достатністю. Сугестивний ефект „упускання” полягає в тому, що

упущені елементи відновлюються з досвіду самого реципієнта і тому не піддаються критичній оцінці. Прикладом тактики упускання на рівні синтаксису є еліптичні конструкції.

Узагальнення – елементи тексту, що містять універсальні компоненти семантики. Сугестивний ефект „узагальнення” пов’язаний з відновленням конкретизації завдяки досвіду реципієнта, який не піддається критичному осмисленню.

Викривлення – елементи тексту, що надають відправнику необхідні стосунки (не відповідають дійсності) у вигляді відповідних дійсності за допомогою маніпуляції засобами мови, що виражають дані стосунки.

Одним із засобів повтору є використання синтаксичного паралелізму. Е. А. Зоїдзе [2], дослідивши найбільш вживані синтаксичні прийоми у медіатекстах англomовних ЗМІ, зазначає, що такими є паралельні синтаксичні конструкції.

Паралельні синтаксичні конструкції дослідник класифікує згідно основи паралелізму і виділяє паралелізм, що базується на: 1) паралелізмі синтаксичних конструкцій, 2) анафоричному повторі одного чи декількох слів, 3) однорідних членах з групою залежних слів.

Паралелізм синтаксичних конструкцій простежується у наступному прикладі: *“Let my people go”, he declared. “Let my people be free!”* (Washington Post, 06.09.2005). Використовуючи даний вид паралелізму, автор структурує висловлювання таким чином, щоб досягти симетрії, яка допоможе реципієнту послідовно сприйняти інформацію та прослідкувати просторовий і часовий взаємозв’язок. Ідентично оформлені фрагменти висловлювання допомагають розкрити зміст події з різних сторін, співставити чи протиставити їх.

Для паралелізму, заснованому на анафоричному повторі, недостатньо повторення одного слова чи частин речення, необхідне співпадання структури синтаксичної конструкції. Анафора, в свою чергу, максимально посилює синтаксичний паралелізм, поєднує кілька речень у змістову єдність, створює видимий зв’язок між ними, полегшує сприймання, привертає увагу, надає розповіді своєрідний ритм: *If the base line is Germany and Japan – ethnically homogeneous countries that had advanced economies before World War II – they have fallen short. If the base line is Somalia, they have done pretty well* (Newsweek, 02.06.2003).

Зауважимо, що Е. А. Зоїдзе не аналізує у своєму дослідженні паралелізм, заснований на епіфоричному повторі. Епіфора сприяє ритмізації тексту завдяки тотожності кінцевих елементів висловлювання: *“When the president personally tells you something is important – and I was still a two-star general at the time – you know he’s serious about it and we’re serious about it”* (Newsweek, 05.07.2004).

Паралелізм, заснований на однорідних членах з групою залежних слів використовується для поєднання функції опису з функцією впливу: *Now they face years of depression, a generation of worklessness, riots on the*

streets and the possible breakdown of democracy (The Independent, 30.01.2012).

У медіатекстах англомовних ЗМІ зустрічається кільцевий повтор, який використовується з метою привернення уваги читача до найбільш важливих, на думку автора, відрізків висловлювання: *In Tall Afar, a generally pro-American area in the north, a patrol of Stryker Brigade shot up a car that approached them and didn't stop, the driver apparently oblivious to the soldiers' instructions. ... In a perfect world it wouldn't happen. But we are not in a perfect world*" (Newsweek, 01.31.2005).

Наступні за поширеністю прийоми синтаксичного впливу згідно Е. А. Зоїдзе – питальні речення, однорідні члени, інверсія, парцеляція.

В. І. Коньков, К. А. Рогова [3; 4] відмічають тенденцію до зближення синтаксису медіатекстів з розмовним стилем за рахунок вживання великої кількості простих, малопоширених речень, еліптичних речень. Однорідні члени, парцеляція, питальні речення, паралельні синтаксичні конструкції, порядок слів, актуалізація окремих елементів речення при використанні інверсії також є ефективним засобом реалізації функції впливу.

У медіатекстах англомовних ЗМІ досить поширеними є питання. Використання риторичного питання свідчить про те, що автори залишають за реципієнтом право на власну точку зору. Проте, якщо взяти до уваги сугестивну спрямованість тексту в цілому, то точка зору реципієнта виявляється вже скерованою у потрібному напрямку: *Maliki, on a trip last week to Washington for talks with President Bush, stood in front of the U.S. Congress and told the world that Iraq was not sliding into civil war. But when the signs are there for the entire world to see, isn't it worse to simply pretend it doesn't exist?* (Washington Post, 30.07.2006).

Форма питання є зручною для висловлення-натяку: *It is a strange irony: John McCain as the last Bush Republican?* (Washington Post, 28.03.2008). У даному випадку це речення не є питанням за структурою, воно має тільки формальну ознаку – знак питання. Його мета – поглузувати. Загалом риторичне питання стимулює думку читача за рахунок актуалізації змісту певних частин висловлювання.

Питання зі зворотним змістом слугує ефективним засобом апеляції до читача, привернення його уваги: *But Saddam's henchmen underestimated Chalabi's wiles and staying power. He may be a dandy, but he is also a nery risk taker. If he reinvents himself as an Iraqi patriot, his morale shortcomings may be overlooked by history. Who remembers that in his day, Simon Bolivar, the liberator of South America, was regarded as a crook?* (Newsweek, 31.05.2004). Таке питання може бути потужним інтенсифікатором висловлювання, повідомляючи імпліцитний зміст через трансформацію питальної форми у стверджувальну, розповідну.

Стосовно однорідних членів відмітимо, що ступінь впливу посилюється за умови вживання більше трьох однорідних членів, попарного чи послідовного поєднання однорідних членів за допомогою

службових частин мови: *Yes, these young people have been betrayed; but they have been betrayed by an educational system and family background that failed to give them **discipline, or hope, or ambition, or a simple ability to tell right from wrong*** (The Telegraph, 14.08.2011).

Високими є сугестивно-експресивні можливості інверсії, як і в будь-якому випадку, де відбувається порушення норми мови. Будь-яке відхилення від традиційного нейтрального порядку слів призводить до появи у висловлювання чи його частини додаткових значень. З допомогою навмисної зміни порядку слів автор моделює сприймання інформації адресатом: ***Over the North Sea lies the richest country in Europe, its success built on the manufacturing industry that Britain has spurned*** (The Guardian, 06.01.2012). *But while they agree this means curbing public spending in general, no one outside government feels under any obligation to suggest cuts in particular **Neither is planning to cut spending overall, merely to reduce the rate of increase in what are essentially demand-led services*** (The Guardian, 24.01.2012). При інверсії, згідно В. Д. Івшина, відбувається предикативне виділення члена речення, що займає невластиву йому позицію [5, с. 144], отже актуалізується фрагмент висловлювання. Крім того, інвертований порядок слів надає мовленню відтінок вагомості.

Ефект впливу, що досягається за допомогою прийому парцеляції, полягає у навмисному подрібненні цілісного у змістовому плані висловлювання на низку фрагментів, кожен з яких при цьому отримує як інтонаційний, так і логічний наголос. За рахунок особливої позиції певного фрагмента автор виділяє той фрагмент, який є значимим з його точки зору: *The prime minister surely ought to ask the cabinet secretary to have the code rewritten to close that loophole. **And get it done by Monday evening*** (The Guardian, 16.10.2011). *"Our plan will work", was all the prime minister offered by way of reassurance yesterday. **But that judgment already looks flaky. And most people in Britain aren't reassured*** (The Guardian, 16.10.2011).

Розглянемо інші не менш поширені засоби синтаксичної сугестії.

Еліптичні конструкції змушують читача закінчувати чи доповнювати речення і він певним чином стає співавтором публікації, підтримуючи таким чином позицію реального автора. Наприклад: *The goal of American military planners has long been to use the new Iraqi military to build national unity. And officially, that hasn't changed. American military officials insist that Iraq's security services are not dominated by non-Sunnis. "**Absolutely incorrect**", says Lt. Gen. David Petraeus, who is in charge of training efforts for the Iraqi forces. "The national forces are national forces, typically Shia, Sunni, Kurds, Yezidi, everything. There is no shortage of recruits from all the difficult areas"* (Newsweek, 24.01.2005).

Еліпс також надає тексту розмовного характеру для встановлення тісного контакту з читачем, створення довірливої атмосфери оповіді: *But just as Chalabi seemed once to personify the utopian dreams of the true believers – **remember those bouquets that would greet the troops** – his fall*

from grace suggests a more depressing turn in the Iraq reality show (Newsweek, 31.05.2004).

Зевґма використовується з метою експлікації іронічного значення висловлювання: *Bush's Operation Thanksgiving was at once good politics for him and a good morale booster for the troops. Wearing an army jacket and a winsome smile, the president was greeted with "Hooahs!" and cheers by the GIs* (Washington Post, 08.12.2003). Гумористичний ефект зевґми засновано на протиріччі між схожістю синтаксичної структури утворених таким чином сполучень та їх семантичною різноманітністю.

Отже, використанню синтаксичних сугестем поряд з загальною функцією впливу властиві певні окремі функції, що реалізують авторські інтенції. Це дає нам можливість говорити про поліфункціональність синтаксичних засобів впливу. За загальної поліфункціональності синтаксичні сугестеми активно взаємодіють з компонентами інтенсифікації, що використовуються авторами публікацій для оцінки предмета висловлювання. Така взаємодія створює прагматичний ефект виразності та зображувальності мовлення, виконуючи функцію посиленого впливу на адресата.

Вважаємо, що матеріали і висновки, наведені у даній публікації, можуть слугувати орієнтиром для дослідження засобів сугестії інших рівнів мовної системи, а також вивчення інших одиниць рівня синтаксису.

Список використаної літератури

1. **Авдеенко И. А.** Структура и суггестивные свойства вербальных составляющих рекламного текста : автореф. дис. на соиск. уч. степ. Канд. филол. наук : спец. 10.02.19 „Теория языка” / И. А. Авдеенко. – Барнаул, 2001. – 23 с. 2. **Зоидзе Э. А.** Синтаксические особенности аналитических газетных текстов (на материале русского и английского языков) : автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.20 „Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание” / Э. А. Зоидзе. – Москва, 2013. – 21 с. 3. **Коньков В. И.** Речевая структура газетного текста / В. И. Коньков. – СПб. : Изд-во С.-Петербургского ун-та, 1995. – 158 с. 4. **Рогова К. А.** Синтаксические особенности публицистической речи / К. А. Рогова. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1975. – 71 с. 5. **Ившин В. Д.** Синтаксис речи современного английского языка (Смысловое членение предложения): учеб. пособ. / В. Д. Ившин. – 2-е изд., перераб. и дополн. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 320 с.

Моркотун С. Б. Синтаксичні сугестеми в англомовних медіатекстах

Автор статті аналізує один із видів мовленнєвого впливу – синтаксичну сугестію в медіатекстах сучасних ЗМІ, які активно впливають на суспільну свідомість і почуття людей, тим самим вони не тільки інформують про актуальні події, але, що особливо важливо, формують суспільну думку і впливають на прийняття рішень у різних сферах життя. З'ясування сугестивних особливостей медіатекстів, їх

детальне дослідження сприяє кращому розумінню соціальних, економічних, політичних процесів, а також причин їх виникнення. Дана публікація обмежується дослідженням синтаксичних сугестем. Безпосередньо чи опосередковано вони беруть участь у досягненні автором тексту мети дати оцінку, коментар, проаналізувати, роз'яснити хід подій, сформувати у читача певну точку зору.

Найбільш поширений синтаксичний прийом – використання паралельних синтаксичних конструкцій. Один із засобів створення паралелізму – однорідні члени. Висока частотність вживання синтаксичного паралелізму пов'язана з тим, що він виступає універсальним засобом ритмізації, членування та структурування тексту. Поєднання кількох засобів синтаксичної виразності – повторів, інверсії, низки однорідних членів усередині паралельних фрагментів висловлювання – значно підвищує ступінь впливу.

Ключові слова: сугестема, сугестія, ЗМІ, синтаксис, синтаксичний паралелізм.

Моркотун С. Б. Синтаксические суггестемы в англоязычных медиатекстах

Автор статьи анализирует один из видов речевого воздействия – синтаксическую суггестию в медиатекстах современных СМИ, которые активно воздействуют на общественное сознание, разум и чувства людей, тем самым они не только информируют о текущих событиях, но и, что особенно важно, формируют общественное мнение и влияют на принятие решений в различных сферах жизни. Выявление суггестивных особенностей медиатекстов, детальное их рассмотрение способствует лучшему пониманию социальных, экономических, политических процессов, а также причин их возникновения. Данная публикация ограничивается исследованием синтаксических суггестем. Прямо или косвенно они участвуют в достижении автором текста цели дать оценку, комментарий, проанализировать, разьяснить ход событий, сформировать у читателя определенную точку зрения.

Наиболее распространенный синтаксический прием – использование параллельных синтаксических конструкций. Одним из способов создания параллелизма являются однородные члены. Высокая частотность употребления синтаксического параллелизма вызвана тем, что он является универсальным средством ритмизации, членения и структурирования текста. Сочетание нескольких выразительных синтаксических средств – повторов, инверсии, рядов однородных членов внутри параллельных фрагментов высказывания – значительно повышает воздействующий потенциал.

Ключевые слова: суггестема, суггестия, СМИ, синтаксис, синтаксический параллелизм.

Morkotun S. B. Syntactic suggestemes in English media texts

The author analyzes a type of speech influence – syntactic suggestion in media texts of modern media. The media actively affect the public consciousness, mind and feelings of people, thus they not only inform about current events, but also, what is more important, govern public opinion and affect decisions making in various sectors of life. Identification of suggestive peculiarities of media texts and their detailed examination contributes to a better understanding of social, economic, political and other processes in society, as well as their causes. This article is limited to the study of suggestemes. Directly or indirectly, they are involved in achieving by the author his goals to evaluate, comment, analyze, explain the course of events and form a reader's point of view.

The most common syntactic technique is the use of parallel syntactic constructions. One of the ways to create parallelism is homogeneous members. High frequency of the use of syntactic parallelism is due to the fact that it is a universal means of rhythmization, division and structuring of a text. A combination of several expressive syntactic means – repetitions, inversion and a number of homogeneous members in parallel fragments of a phrase – significantly increases the effecting potential. Created effect of an informal communication, using colloquial vocabulary and syntax, provides the addresser with a steady contact with the audience and reduces the probability of a communicative failure while interpreting the text by an addressee.

Key words: suggesteme, suggestion, mass media, syntax, syntactic parallelism.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Мойсієнко В. М.

УДК 811.111'33

О. О. Хорошун

**ДИСКУРС ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ:
ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ**

Найважливішою подією для розвитку лінгвістики кінця ХХ – початку ХХІ століть було виникнення когнітивної науки, яка дала можливість розглядати мову з когнітивної точки зору. Як підкреслює О. С. Кубрякова, когнітивна наука виявилась не просто міждисциплінарною, але й приєднує або намагається приєднати, з однієї сторони, старі традиційні фундаментальні науки – математику, філософію, лінгвістику і психологію, з іншої – приєднати до себе нові, і навіть такі, що паралельно з нею розвиваються, науки і теорії – теорію інформації, різні методи математичного моделювання, комп'ютерну науку, нейронауки [1, с. 3].